

Die Fremde

(When We Leave) A film by Feo Aladag

Winner of the European Parliament Film Prize – LUX Prize 2010

BELGIQUE / BELGIË - BRUXELLES / BRUSSEL
 БЪЛГАРИЯ - СОФИЯ
 ČESKÁ REPUBLIKA - PRAHA
 DANMARK - KØBENHAVN
 DEUTSCHLAND - BERLIN
 EESTI - TALLINN
 ÉIRE / IRELAND - DUBLIN

ΕΛΛΑΔΑ - ΑΘΗΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
 ESPAÑA - MADRID, BARCELONA
 FRANCE - PARIS, MARSEILLE, STRASBOURG
 ITALIA - FIRENZE, MILANO
 ΚΥΠΡΟΣ - NICOSIA
 LATVIJA - RĪGA
 LIETUVA - VILNIUS
 LUXEMBOURG - LUXEMBOURG
 MAGYARORSZÁG - BUDAPEST
 MALTA - VALLETTA
 NEDERLAND - DEN HAAG
 ÖSTERREICH - WIEN
 POLSKA - WARSZAWA
 PORTUGAL - LISBOA
 ROMÂNIA - BUCUREȘTI
 SLOVENIJA - LJUBLJANA
 SLOVENSKO - BRATISLAVA
 SUOMI/FINLAND - HELSINKI / HELSINGFORS
 SVERIGE - STOCKHOLM
 UNITED KINGDOM - MANCHESTER, EDINBURGH, GLASGOW

1 FILM

23 LANGUAGES

27 EUROPEAN COUNTRIES

For the first time ever, one film subtitled or adapted in the 23 official languages of the European Union (EU) screened in all 27 EU countries at the same time (May 2011).

Screenings are by invitation only

luxprize.eu

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΛΑΜΕΝΤΟΣ ΠΑΡΛΑΜΕΝΤΟ ΕΥΡΩΠΕΩΝ ΕΥΡΩΠΩΣ ΠΑΡΛΑΜΕΝΤ ΕΥΡΩΠΑ-ΠΑΡΛΑΜΕΝΤΕΤ
 EUROPEISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT EYROPĀNSKO KOPIROBOVĀKO EUROPEAN PARLIAMENT
 PARLEMENT EUROPÉEN PARLAMENT NA NEORPA PARLAMENTO EUROPEO EUROPAŠ PARLAMENTIS
 EUROPOS PARLAMENTAS EUROPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
 PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
 EUROPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROOPAPARLAMENTET

Úvod

Kulturní situace v Evropě je velmi nesourodá. Sochařství, malířství, hudba, poezie, tanec i literatura se sice v Evropě rozvíjejí velice dynamicky, ale pokud chtějí proniknout mimo zemi svého vzniku, narážejí na nejrůznější obtíže. Pouze některým umělcům a uměleckým dílům se podaří překonat hranice a nalézt publikum mimo své rodiště.

Film není v tomto ohledu výjimkou. Je jistě pravda, že jeho síla a bohatství pramení z mozaiky evropských kultur a jazyků. Ale tato rozmanitost jej ovlivňuje i negativně. Původní jazyk, v němž je film natočen, je totiž překážkou pro jeho šíření na mnohojazyčném trhu.

To je celý problém distribuce v Evropě: vytvořit, navzdory jazykové bariéře, podmínky, za nichž může film oslovit své publikum.

Cena LUX udělovaná Evropským parlamentem chce pomoci toto úskalí překonat: film bude opatřen titulky přinejmenším v 23 úředních jazycích Evropské unie, přičemž původní verze bude upravena pro zrakově či sluchově postižené, a jeho kopie, ať již na digitálním nosiči či v podobě klasického filmu, bude dodána do každé z 27 zemí Unie.

Vítězný snímek ceny LUX za rok 2010 a první dlouhometrážní film Feo Aladagové, *Die Fremde*, bude v květnu promítán ve 23 úředních jazycích a 27 členských státech Evropské unie pod záštitou Dne Evropy.

Prostřednictvím této iniciativy vytváří Evropský parlament evropský veřejný prostor, tedy čas a místo, kde budete mít spolu s ostatními evropskými občany příležitost zabývat se otázkami společného zájmu a posléze je prodiskutovat.

Snímek *Die Fremde* se zabývá zločiny ve jménu cti – násilnými činy, které páchají členové vlastní rodiny většinou na ženách a dívkách, které podle jejich subjektivního názoru „pošpinily“ čest rodiny.

Díky jednotě místa, času a děje se tedy mohou střetávat perspektivy a názory evropských občanů ze všech koutů našeho kontinentu a hledat odpověď na otázku: „Co v dnešní době znamená být evropským občanem?“

Přejeme vám, abyste při sledování kroků Umay a jejího syna zažívali stejné pocity jako my. Doufáme rovněž, že tento materiál podnítl jak vaše úvahy, tak veřejnou diskusi.

Isabelle Durant

Místopředsedkyně
Evropského parlamentu

Stavros Lambrinidis

Místopředseda
Evropského parlamentu

Doris Pack

Předsedkyně Výboru
pro kulturu a vzdělávání
Evropského parlamentu

Cizinka (Die Fremde)

Vítězný snímek ceny LUX 2010, kterou uděluje Evropský parlament

Film **Feo Aladagové**

Německo, 2010, 1 hod. 59 min.

Hrají : Sibel Kekilliova (Umay), Nizam Schiller (Cem), Derya Alaboraova (matka), Settar Tanriogen (otec), Serhad Can (Acar), Tamer Yigit (Mehmet), Almila Bagriacikova (Rana).

Základní informace

Feo Aladagová se při tvorbě, realizaci a produkci snímku *Die Fremde* zabývá univerzální tématem: rozpor mezi touhou po osobním růstu a společenským a rodinným tlakem. Vykreduje portrét mladé turecké ženy, Umay, která se rozhodne vést nezávislý život v podmínkách, kde kulturní tradice vyžadují podřízenost žen mužům, ať se jedná o manžela, otce nebo bratra. Příběh zasadila do Německa (kde Umay vyrůstala a kam se vrací ke své rodině) a do Turecka (kam se vdala a kde žije s rodinou svého muže), čímž tématu dodala rozměr usmíření kultur v Evropě. Tento materiál nabízí divákům několik různých pohledů:

- **popis souvislostí** a reality zločinů ze cti;
- **analýzu příběhu**, který nejprve zachycuje rozpor mezi touhou hlavní postavy Umay po nezávislosti a tradici, již její rodina dodržuje, následují dramatické události a nakonec film dospěje až k otázce feminismu;
- analýzu několika **kinematografických postupů** využitých při tvorbě snímku *Die Fremde*.

Tyto analýzy jsou doplněny popisem některých scén, na jejichž základě je možné popsat daný problém nebo vyvodit podněty k zamyšlení. Věříme, že otázky, které jsou zde vzneseny, poslouží k zahájení dialogu o tomto snímku.

Popis souvislostí

Zločiny ze cti: od reality k filmu

Násilím páchaným na ženách se Feo Aladagová poprvé začala zabývat na popud organizace Amnesty International s cílem realizovat dva krátké informační spoty. Po realizaci krátkých filmů zájem o toto téma filmařku již neopustil. Naopak, příliš mnoho otázek zůstalo nedorozřešených; sdělovací prostředky pravidelně informují o „zločinech ze cti“. Z toho důvodu se režisérka rozhodla zabývat se tématem podrobněji. Patřil k tomu dlouhý průzkum, především ve formě rozhovorů s oběťmi, z něj pak byl vytvořen scénář a následně hraný film.

Násilí páchané na ženách, a především „zločiny ze cti“, které jsou inspirací příběhu *Die Fremde*, je zcela reálným jevem.

Zločiny ze cti jsou násilné činy, které většinou páchají členové vlastní rodiny na ženách nebo dívkách, které „pošpinily“ čest rodiny. Tento pojem „pošpiněná čest“ je do značné míry nejasný a subjektivní. Jedná se vlastně o trest za nemorální chování, ať již skutečné, nebo domnělé. Ten může ve své nejvážnější podobě spočívat až v zabití člověka, ale může mít i formu nejruznějších útoků (zmrzačení, znetvoření). Co se týče „nemorálního“ chování, může se jednat o milostné vztahy mimo manželství – a to i v případě znásilnění –, odmítnutí dohodnutého sňatku, nebo jakékoli jiné formy úniku z nadvlády mužů dané rodiny.

Ke zločinům ze cti dochází v řadě zemí v rámci patriarchálních společností. Určujícím prvkem v komunitách, kde jsou páchany zločiny ze cti, je právě tento kulturní a sociologický rozměr patriarchálního systému, nikoliv náboženství. Ukazuje se, že patriarchát je sice v muslimských komunitách běžný, avšak co se týče „zločinů ze cti“, nelze z nich obviňovat islám. Vinu je třeba přičítat archaickému systému, v němž jsou ženy a dívky nuceny se podřizovat autoritě mužů ve své rodině.

Organizace spojených národů uvádí počet 5 tisíc obětí každý rok na celém světě, což je pravděpodobně podhodnocený odhad, jelikož rozsah tohoto jevu lze posoudit jen velmi obtížně, a to z následujících důvodů: tyto zločiny nejsou ve všech případech stíhány, často jsou maskovány jako sebevražda nebo nehoda, stud či výhrůžky nedovolí oběti nebo jejímu okolí promluvit, oběti samy sebe nepovažují za

oběť, ale za viníka, za jehož pochybení se dostavil oprávněný trest.

Příběh Umay, hlavní postavy filmu, je jakýmsi souhrnem několika příběhů, což mu dodává výjimečný charakter.

Analyza příběhu

Rozpor mezi osobním růstem a kulturní tradicí

Vyjádřením svých tužeb představuje Umay ideál takzvaných vyspělých společností, a to ideál osobního rozvoje. V podstatě chce „všechno“: rozhodovat o tom, zda bude mít dítě, nebo ne (na úplném začátku filmu podstupuje potrat), opustit manžela, kterého (už) nemiluje, vrátit se do Německa, studovat tam, najít si zaměstnání, žít nezávisle, potkat novou lásku, nechat si svého syna u sebe a konečně zachovat si lásku a náklonnost své rodiny.

Její matka je první, kdo jí podle svého vlastního kulturního rámce říká, že takové touhy jsou přemrštěné: „Chceš toho příliš, přestaň snít“. Stejně tak prohlásí, že žena v postavení manželky a matky musí přinášet oběti, což okamžitě vyvolává silný nesouhlas Umay. Pro Umay, která vyrostla v Německu ve styku s hodnotami západní společnosti, bezpochyby není snadné připustit, že by se měla vzdát. Jistě toužila po seberealizaci. A tak vede život v souladu se svými touhami. Tím se vzepře své rodině, která se drží tradice, podle níž se ženy musí podřizovat vůli mužů. Ideál rodiny Umay a z obecnějšího pohledu komunity, do níž patří, spočívá v příslušnosti ke skupině, kde má každý své určené místo, a to především na základě pohlaví. Svoboda jednotlivce se zde může projevit pouze s respektem vůči vyšším instancím: rodině, náboženství a jeho zákazům a nařízením a nadřazenosti mužů. Rodina tedy špatně přijímá skutečnost, že Umay od svého manžela odešla, přestože ví o jeho násilnickém chování vůči ní. Pro komunitu je však zcela nepřijatelné, že Umay s sebou vzala svého syna a nehodlá ho „vrátit“ jeho otci.

Neústupnost Umay a nekompromisní přístup její rodiny, která je pod silným vlivem ostatních členů komunity, vyústí v krajně násilný konflikt.

Dalo by se říci, že se jedná o konflikt dvou pohledů na svět: toho, v jehož středu je jedinec a jeho touhy, a toho, v němž má přednost komunita a její uspořádání. Vystihuje to Gül, majitelka firmy, kde Umay pracuje,

slovy: „Bude-li se tvá rodina muset rozhodnout mezi tebou a komunitou, nevybere si tebe“.

Dramatické události: láska a nenávisť

V období od návratu Umay ke své rodině v Berlíně až do konce filmu, kde se jí její bratři pokusí zabít, se divák stává svědkem tragického zhroucení rodinných vztahů. Po příjezdu do Berlína je Umay se svým synem Cemem v rodině Aslanových skutečně přijata s radostí a láskou. Tuto radost však velmi rychle vystřídá znepokojení. Umay prohlásí, že se do Turecka za svým manželem nevrátí. Rodina chce uvěřit tomu, že je to jen chvilkový rozmar a že se brzy Umay „vrátí rozum“. Umay je však pevně rozhodnutá a odmítá se podřídit pokynům a později rozkazům svých rodičů. Po pokusu o únos Cema a jeho navrácení k otci Umay prchá a je vypovězena z rodiny. Umay úspěšně vede nezávislý život, o němž snila, uvažuje o založení rodiny s jiným mužem a její otec a bratři jí v konfrontaci s tím začnou ukládat o život.

Tento dramatický zvrat je rozpracován do podrobností. Konflikt mezi Umay a její rodinou je umocněn rozparem mezi rodinnou láskou a osobním přesvědčením. Cítí jej každý člen rodiny Aslanových: láska vůči Cemovi a Umay a zároveň neschopnost mladé ženě porozumět.

Otec se neustále pohybuje mezi dvěma přístupy: mezi láskou a něhou vůči své dceři a nutností ji potrestat a zapudit; dvě spontánní reakce, mezi nimiž se občas objeví náznaky „rozumného“ rozhovoru a usmíření. Divák jej vidí, jak ukládá svou dceru do postele, směje se s ní před televizí, pozoruje ji z okna, zastavuje pokus o únos Cema, žádá ji o odpuštění..., ale také jak ji bije, uráží, připravuje únos jejího syna a podílí se na něm, zavírá před ní dveře svého domu a konečně vydává příkaz, aby ji zabili...

Tento rozpor je u hlavy rodiny obzvláště znatelný, avšak ostatní členové rodiny jej také prožívají: Mehmet, ačkoli z rodiny nejtvrďší, pláče po konání rodinné rady, která rozhodla o smrti Umay. Acar, mladší bratr, je rovněž otřesen a rozpolcen mezi láskou ke své sestře a tlakem rodiny a komunity: k Umay chová zvláštní vztah, o čemž svědčí scény popisující jejich shledání a následné spojenectví. Přesto Acar nemůže odmítnout úkol, který je mu svěřen – zabít Umay. Na poslední chvíli jej však přeci jen odmítne. Postava Rany je o něco usedlejší: dívka, uchvácená svou čerstvou láskou, se s radostí opět setkává se svou sestrou a svěřuje se jí, když jí však Umay varuje před

nezralou láskou, zachovává si odstup, který se ještě umocní ve chvíli, kdy zjistí, že kvůli touze své sestry po nezávislosti je ohroženo její budoucí manželství. Co se týče matky Umay, ta je pravděpodobně v nejtěžší situaci. Právě ona nejvíce ztělesňuje rozpor, jakkoli to skrývá. Zmítá se mezi něhou a soucitem (objímá svou dceru poté, co si všimla známků násilí na jejím těle, svěřuje jí talisman, který jí má chránit, má starosti, když Umay opouští domov...) a odsouzením a hněvem (nutí ji změnit názor, rozzlobí se, lituje toho, že její dcera pošlapala čest rodiny a účastní se pokusu o únos Cema...). Jako matka určitě pro svou dceru trpí, ale pokud by jí jako žena dala za pravdu, oběti, které ona sama musela podstoupit, by ztratily smysl.

Otázka feminismu

Umay se domáhá nezávislého života a kontroly nad každou jeho součástí, čímž vlastně žádá o stejná práva žen a mužů. Pokud bylo této rovnosti práv dosaženo z hlediska teorie nebo práva, ve skutečnosti tomu tak není. I film Feo Aladagové nabývá jednoznačně feministického rozměru, který se promítá do touhy Umay po osamostatnění a do solidarity ženských postav filmu. Nadřazenost mužů se jasně projevuje v chování mužských postav a potvrzuje ji problém, který vzniká kolem syna Umay.

Patriarchální prostředí

Po návratu ke své rodině v Německu je Umay přijata s velkou radostí a láskou, avšak její rozhodnutí nevrátit se ke svému manželovi rychle vyvolává znepokojení a hněv. Žena si totiž nesmí sama zvolit svůj osud. Tento zákaz však není vyčten přímo, o čemž svědčí rozhovor mezi Umay a jejím otcem: ta otci namítne, že přece vždycky obdivoval strýce Bašíra, který se rozhodl jít svou vlastní cestou. Otec odpovídá, že s ním se ona nemůže porovnávat... „Proč?“ ptá se dcera. „Prostě to tak je!“ říká otec a tím rozhovor uzavírá.

Otec sice není schopen slovy potvrdit svobodu mužů a povinnost žen se podrobit jejich autoritě, avšak mužská nadvláda je zde jasně patrná.

A ve stejném duchu se nese řada dalších částí filmu. Umay dostává rady a následně příkazy: tvé místo je u tvého manžela; nemůžeš jen tak vzít syna jeho otci... Tváří v tvář odhodlání Umay její otec přiznává lítost nad tím, že se nenarodila jako chlapec.

Na druhou stranu se mužští členové rodiny chovají podle pravidel, která jim přísluší: otec pohlavkuje

svého syna Acara, protože se nezachoval „jako muž“; muži společně odchází do mešity; shromažďují se, aby přijímali důležitá rozhodnutí... Vzhledem k patové situaci, v níž se rodina ocitla, se otec vydává za starým mužem a prosí jej o radu.

Rozhodující je rovněž role syna Umay: lze předpokládat, že příběh by se vyvíjel jinak, kdyby Cem byl děvče. Některé detaily mohou mít relativně malý význam, jako je například náklonnost dědečka a strýce Mehmeta vůči Cemovi – hrají si s ním nebo jej zavedou do mešity (což vypadá jako formální uvedení do společnosti mužů). Ale především úsilí o navrácení Cema k jeho otci by bezpochyby bylo menší, kdyby Cem byl děvče. A konečně to, co je vyčítáno matce (že vzala otci syna), je ze strany otce považováno za nezbytnost, jelikož rodiče Umay se podílí na pokusu o únos dítěte.

Solidarita žen

V tomto patriarchálním prostředí vytváří ženy své vlastní sociální sítě. V rodině svého muže Umay svěřuje švagrové tajemství o svém potratu. A právě ona se na něm do jisté míry podílí, protože se v době zákroku stará o Cema. Když se Umay vrátí ke svým rodičům do Berlína, o svém rozhodnutí nevrátit se k manželovi nejdříve vypráví své matce a sestře Raně, zatímco otci ihned neoznámí, že její návrat je definitivní.

V azylovém domě, kde Umay najde útočiště, ji přivítá žena, která si s ní později vymění výmluvný pohled, v němž se zrcadlí soucit Carmen a vděčnost Umay. Pak jí nabídne ubytování kamarádka Atif u sebe doma. Nejpříkladnější ženskou postavou je však pravděpodobně ředitelka cateringové společnosti, která Umay zaměstnala. Přimlouvá se za Umay u jejích rodičů. Její slova k nim jsou odvážná a hluboce feministická. Nejprve vyvrací slova otce, který tvrdí, že Umay se nechce vídat se svojí rodinou. Dále žádá otce, aby šel dobrým příkladem, protože je vzorem pro své syny. Dodává, že musí dbát o všechny své děti, a naznačuje, že by také mohl přijít o syna... Velmi obratně tím klade důraz na roli otce a tuší, že by mohl udělat špatné rozhodnutí. Prokazuje tak odvahu postavit se otci rodiny a rovněž diplomatické schopnosti, když zdůrazňuje roli otce. Po nezdařeném rozhovoru s otcem Gül ještě na odchodu věnuje významný pohled matce Umay, jako by chtěla říci: „vy jste jeho žena, zkuste manžela obměkčit“. Otec jí na rozloučenou přeje Boží ochranu, na což ona reaguje sebejistě a možná i s náznakem opovržení, že s jejich problémy nemá Bůh nic společného.

Osamostatnění a sebeurčení

Diváci jsou vybízeni, aby pochopili pohled Umay, dali se na její stranu a sdíleli její touhy. Většina z nich se pravděpodobně ztotožňuje s mladou ženou a její touhu po osamostatnění považuje za legitimní.

Divák sice prožívá těžkosti, jimiž Umay prochází, avšak její odhodlání je dokladem síly, která jí pomáhá jít dál. Činí skutečně velmi silné kroky, jako když spálí svůj pas, čímž si pravděpodobně znemožní návrat do Turecka, nebo jej přinejmenším velmi zkomplikuje. Ve vyostřené hádce se svým otcem, který jí řekl o svém záměru vrátit Cema Kemalovi, popadne nůž a podřízne si žíly. Později přijde na svatbu své sestry Rany, přestože nebyla pozvána. Nejdříve je z oslavy vykázána, ale vrátí se a žádá o přijetí svého syna: jde na pódium a před všemi shromážděnými učiní prohlášení, v němž uznává, že „pošpinila čest“ své rodiny. Její touha po svobodě se rovněž projevuje v tom, že odmítá jakékoli příkazy: své rodiny, která by samozřejmě chtěla, aby se se svým synem vrátila k manželovi, ale i jedné pracovnice azylového domu, která jí řekla, že již nesmí navázat kontakt se svou rodinou. Nedbá dokonce ani rad Atif, která jí doporučuje, aby podala žalobu na svého bratra Mehmeta. Na plakátu k filmu je zobrazena Umay z profilu, jak projevuje otcí úctu tím, že pokládá čelo na hřbet jeho ruky. Když otec v den návratu Umay přichází domů, Cem stejným gestem prokáže úctu svému dědečkovi, což je velmi dojemné. Dědeček na to reaguje slovy: „Doufám, že i ty budeš jednou mít respekt.“

**Jak spojit tuto scénu s celkovým vyzněním filmu?
Co tato scéna vypovídá o rodinných hodnotách?
Jak ji lze vyložit s vědomím toho, jak film končí?**

Umay se vrací na svatbu Rany poté, co z ní již byla vypovězena, bere si slovo a veřejně žádá, aby byl její syn Cem přijat za člena rodiny. Paradoxně se v tom projevuje křehkost Umay. Otec vstane, udělá krok vpřed, a pak se zastaví. Mehmet chce tuto nepříjemnou situaci ukončit a za použití násilí donutí Umay k odchodu. **Představte si, že by se otec nezastavil.**

Jak by asi reagoval? Jaké by to mělo následky?

V patriarchálním prostředí, v němž se příběh odvíjí, je smrt chlapce možná ještě bolestnější ztrátou než smrt děvčete... Nešťastnou náhodou způsobí Mehmet smrt Cema, čímž k řešení problému rozhodně nepřispěje a vážnost situace ještě prohloubí.

**Představte si, jaké důsledky by tato událost mohla mít pro jednotlivé postavy a pro vztahy mezi nimi.
Jaká by byla situace, kdyby Mehmet splnil svůj úkol:
zabil Umay a zachoval život Cema?**

Účinné kinematografické postupy

Filmová konstrukce snímku *Die Fremde* oslovuje diváka různými postupy, k nimž patří hádanky, vypuštění části děje a nevyřčené skutečnosti, které diváka podněcují k vytváření hypotéz, výkladů a k přehodnocení některých scén – řada z nich posiluje výmluvnost snímku, upoutává pozornost veřejnosti a umožňuje si ji udržet.

Film začíná záběry, které popisují děj odehrávající se až na konci příběhu (což však divák zjistí až na konci filmu) a jež jsou v mnoha ohledech nejasné.

Obrazovka zůstává tmavá a ozývá se dětský hlas vyslovující slovo „máma“. Následně přichází první záběry filmu, které zezadu zachycují ženu a muže, jak jdou vedle sebe po ulici. Objevuje se detailní záběr tváře mladého muže, který vypadá rozhněvaně a znepokojeně. Žena vede za ruku dítě a k muži se chová s náklonností: pohladí ho po zádech. On se nato zastaví. Ona udělá ještě několik kroků, otočí se a zjistí, že na ni muž míří zbraní. Část děje je zde vypuštěna, jelikož na následujících záběrech vidíme muže, již beze zbraně, jak běží po ulici. Téměř bez dechu nasedá do autobusu. Z něj zahlédne venku něco, co upoutá jeho pozornost, a on to dlouze pozoruje. Tyto úvodní scény vyvolávají řadu otázek: Kdo vyslovuje slovo „máma“? V jaké souvislosti toto slovo zaznívá? Kdo jsou lidé, které divák sleduje na ulici? Jaký je jejich vztah? Proč je žena brutálně napadena mužem, kterého pravděpodobně dobře zná? Proč on utíká pryč? Co se stalo mezi namířením zbraně a útekem muže? Vystřelil? Kam se poděla zbraň? Co upoutalo jeho pozornost v autobuse?

Odpověď na všechny tyto otázky divák nalezne na konci filmu. V dalších scénách se využívá vypuštění děje a nevyřčení skutečnosti. Nejvýraznějším z nich je cesta do Turecka, která je divákovi představena záběrem na autobus na venkově. (Je nasnadě se domnívat, že je v něm Umay, jelikož v předchozí scéně říká Stipovi, že se tam chystá...) Ve skutečnosti se do Turecka vydal její otec. Přijíždí do vesnice a vchází do skromného domu, v němž někdo spí. V dalším záběru stojí otec tváří v tvář starci, který je již vzhůru. Pak otec odchází.

Tato scéna probíhá v naprostém tichu, není jasné, kdo je starý muž a jaká slova padla. Divák se může dohadovat, nebo si zpětně vyložit, že otec Umay šel

požádat o radu někoho z „moudrých“ (možná vlastního otce) ve věci potíží, které mu způsobuje jeho dcera, a že mu bylo doporučeno se Umay zbavit...

Stejně pozoruhodná je tichá porada mužů rodiny, na níž je Acar pověřen úkolem zabít Umay, a následující dvě němé scény: Acar ve svém pokoji praští pěstí do nábytku, Mehmet pláče. Co se týče scény, která se odehrává v nemocnici a v níž otec žádá Umay o odpuštění, je možné ji vyložit dvěma různými způsoby: Umay (a stejně tak zcela jistě někteří diváci), se domnívá, že žádost se týká utrpení, které jí otec způsobil, včetně vypuzení z rodiny, ale ve skutečnosti se může jednat o prosbu o odpuštění toho, co se teprve má stát...

Nevyřčené skutečnosti a vypuštění děje tak umožňují momenty překvapení ve scénáři a chybějící slova jsou v hojné míře vyvážena výbornou mimikou, gesty, a celkovým hereckým uměním protagonistů.

Anne Vervier
Les Grignoux (Lutych, Belgie)
www.grignoux.be

les grignoux

V rámci sbírky „Velké plátno na školní tabuli“ (Écran large sur tableau noir) vydává kulturní centrum Les Grignoux pedagogické příručky (přes 300 titulů) věnované filmům převážně evropské produkce. Tyto příručky, které jsou určeny nejen pedagogům, ale i divácké veřejnosti, nabízejí ke každému z analyzovaných filmů různé možnosti originální interpretace a uvažování.

